

ЕВОЛЮЦІЯ МЕРЕЖЕВОЇ ЕКОНОМІКИ

У статті аналізуються різні підходи науковців до визначення терміну «мережева економіка», досліджуються періоди становлення мережевої економіки в Україні та в світі, її складові, розглядаються деякі процеси, внаслідок яких відбулося формування мережевої економіки та її розширення.

Ключові слова: мережева економіка, формування інформаційної економіки, інформаційні технології, розвиток та складові мережевої економіки.

LESYA ZENOVHIVNA KIT

Institute for Regional Studies of the NAS of Ukraine, Lviv, Ukraine

EVOLUTION OF NETWORK ECONOMICS

Abstract – Subject of this article is an actual because the network economy performs one of the main forms of business organization..

This article analyzes the various scientific approaches to the definition of "network economy", examines periods of network economy in Ukraine and in the world, its components are considered some of the processes, in consequence of which was the formation of the network economy and its extension.

The aim of the study is periodization network economy, the definition stage of its development, identify their characteristics, advantages and contradictions.

In the presented conclusions made by the theoretical synthesis of conceptual approaches and modern ideas about the formation of the network economy and its development.

Keywords: network economy, the formation of the information economy, information technology, and development components of the network economy.

Сьогодні мережева економіка активно досліджується, формується та впроваджується. Сучасний її етап є результатом швидкого та якісного розвитку інформаційно-комунікаційних технологій з 1960 р.

Є ряд нових соціально-економічних напрямів в розвитку електронного бізнесу, значення і можливі наслідки використання яких ще не до кінця вивчені: системи електронних платежів і управління банківськими рахунками по Інтернету, електронна комерція і віртуальні торговельні майданчики, електронні магазини і представництва господарюючих суб'єктів Інтернету є основою функціонування мережевої економіки

Багато науковців вважають мережеву економіку новою формою економічного порядку. Також, наводять приклади визначень, в яких стараються нам довести, що кожен зміст має одну і ту ж суть, наприклад, інформаційна економіка, економіка прямих рівноправних зв'язків, інтернет - економіка, цифрова економіка, електронна економіка.

Значний вклад у розробку теорій мережевої та інформаційної економіки внесли зарубіжні та вітчизняні науковці-дослідники, зокрема: Бел Д., Гелбрейт Дж., Дракер П., Кастельс М., Катц Р., Келлі К., Кроуфорд Р., Мартін В., Масуда І., Стоуньєр Т., Тоффлер Е., Фрумкін М., Андрусів В., Соколенко С., Чухно А., Шнипко О., Бугорський В., Пороховський Л., Стрелец І., Мяснікова Л., Цвілев Р. та інші.

На сьогодні, в Україні, мережева економіка ще недостатньо вивчена. Тому, є потреба у подальшому науковому дослідженні цієї проблематики.

Метою дослідження є періодизація мережевої економіки, визначення етапів її розвитку, виявлення їх особливостей, переваг та суперечностей.

Мережеву економіку вважають молодією наукою, тому сталого визначення немає. В таблиці 1 наводимо визначення терміну «мережева економіка» різних науковців.

Як бачимо, дослідники керуються різними підходами до визначення мережева економіка. Наприклад, Бугорський В.Н. та Стрелец І.А. ґрунтують суть своїх визначень, як економіку, яка пов'язана з розподілом мережевих благ та виробництвом. А на думку Дятлова С.А., Матюшок В.М., Парінова С.І. та Юнусова А.М. – це економіка, яка ґрунтується на використанні Інтернет технологій. Знову ж підходом до визначення сутності мережева економіка вчених Галайди В.А. та Цвилева Р.І. є, як форма господарської діяльності в економіці горизонтальних зв'язків.

Отже, різноманітність підходів до змісту визначення терміну «мережева економіка» різних науковців, свідчить про те, що на сьогодні ще немає загального визначення цього терміну. Різні дослідники – різний зміст цього поняття.

На нашу думку, в суть визначення терміну «мережева економіка», саме науковець Кастельс М.[10] вкладає більш правильне і наближене трактування до сучасних тенденцій соціально-економічного розвитку. Мережева економіка – економіка нового типу – інформаційна та глобальна економіка. Інформаційна – оскільки конкурентоспроможність і продуктивність чинників або агентів в цій економіці (регіон, нація, компанія...) залежать в першу чергу від їх здатності генерувати, обробляти і ефективно використовувати інформацію засновану на знаннях. Глобальна – тому що всі головні види економічної діяльності (виробництво та споживання товарів та послуг), а також їх складові організуються в глобальному

масштабі, безпосередньо або з використанням розгалуженої мережі, що зв'язує економічних агентів. Дослідник розглядає економіку нового типу, як синтез інформаційної і глобальної економіки для якої характерним є розвиток інформаційно-комунікаційних мереж.

Таблиця 1

Підходи науковців до визначення терміну "мережева економіка"

Автор	Зміст терміну
Бугорський В.Н. [5,с.56]	Мережева економіка – економіка, здійснювана з допомогою електронних мереж. Основа мережевої економіки - мережеві організації.
Галайда В.А. [7,с.27]	Мережева економіка – особлива форма економічної діяльності, що базується на горизонтальних зв'язках, глобальному електронному середовищі, з переважанням в якості найважливіших елементів продуктивних сил знань, інформації стосунків, що забезпечують миттєву реакцію на попит і пропозицію (природа мережевої економіки заснована на різноманітних тісних зв'язках між суб'єктами стосунків).
Дятлов С.А. [9]	Мережева економіка – системно організована багаторівнева просторова структура взаємин в Інтернеті, телекомунікаційних мережах і інших мережевих структурах між економічними агентами, що включає індустрію створення нових інформаційних технологій та інформаційних продуктів, телекомунікаційні і провайдерські послуги, електронний бізнес, електронні ринки, електронні біржі, телебанкінг, телероботу, структура, що розвивається відповідно до своїх специфічних цілей і критеріїв ефективності.
Матюшок В.М. [12,с.46-47]	Мережева економіка – форма економічної діяльності, яка базується на глобальному електронному середовищі з переважанням в якості найважливіших елементів продуктивних сил знань і інформації миттєвої динаміки між попитом і пропозицією.
Паринов С.І. [13,с.168]	Мережева економіка – стан економіки, який виникає, коли інфраструктура, обслуговуюча функція економіки країни (групи країн), ґрунтується на використанні Інтернет технологій. При цьому міняє свої властивості, як економічна система в цілому, так і її окремі елементи (виникають мережеві форми організації і механізм координації відбуваються зміни в ринкових інститутах тощо).
Стрелец І.А. [15,с.166]	Мережева економіка – економіка пов'язана з виробництвом і розподілом мережевих благ.
Цвилев Р.І. [17,с.496]	Мережева економіка – форма господарської діяльності, де переважають неринкові механізми регулювання і організації горизонтальних зв'язків в економіці.
Юнусов А.М. [19]	Мережева економіка – одна з форм організації економічної діяльності в рамках моделі ринкової економіки з високим рівнем інформатизації, заснованої на активному використанні громадянами, господарюючими суб'єктами, державою інфокомунікаційних технологій і глобальної електронної мережі Інтернет в процесах виробництва, розподілу, обміну і споживання.

Проаналізувавши багато наукової літератури вітчизняних та іноземних авторів, які досліджували теоретико-методологічні основи формування і становлення мережевої економіки світу та України, можна сформулювати термін «мережева економіка» - це одна з мережевих форм організації соціально-економічної діяльності в рамках моделі ринкової економіки з високим рівнем інформатизації, заснованої в активному використанні господарюючими суб'єктами, інформаційно-комунікаційними технологіями та глобальною електронною мережею Інтернет в процесах громадського відтворення.

Досить тривалий шлях свого розвитку пройшли мережеві відносини в економіці. З появою нових можливостей мереж, відбуваються етапи розвитку в економіці, які властиві різним періодам часу.

Нижче, у таблицях 2 і 3, ми наводимо періоди становлення мережевої економіки та найважливіші події, що зумовили формування мережевої економіки в Україні та світі.

Отже, коли порівняти події під час формування мережевої економіки, які відбувалися в один і той же час, то бачимо, що становлення мережевої економіки в Україні відбувається повільніше, ніж у світі.

Таким чином, на думку Матюшок В.М. [12], особливостями становлення і функціонування мережевої економіки є:

1. Формування глобальної інформаційної мережі. Мережева економіка базується на п'ятому технологічному устрої, в якому панівні позиції займають комп'ютерні та інформаційні технології.

2. У мережевій економіці створюються сприятливі можливості для глобалізації ринків фінансів, товарів, робочої сили.

3. У мережевій економіці між різними індивідуумами встановлюються прямі горизонтальні зв'язки, що сприяє доступному спілкуванню.

4. Оскільки інформація в мережі поширюється дуже швидко, то для мережевої економіки характерна майже миттєва динаміка попиту і пропозиції, причому цінність ряду товарів виявляється не стільки в їх рідкості, скільки, навпаки, в їх масовості.

Таблиця 2

Періодична таблиця становлення мережевої економіки в Україні

Період	Події (явища, процеси)
1960 – 1995 рр.	Експериментальне виробництво потужних (великогабаритних) промислових комп'ютерів на основі електронних ламп і магнітних носіїв. Використання комп'ютерів у військових цілях. Запуск геостационарних супутників зв'язку і їх використання у гонитві озброєнь. Розробка та виробництво комп'ютерів на транзисторах. Використання комп'ютерів у наукових цілях. Трансформаційні процеси в економіці. Перехід до ринкових методів регулювання. Приватизація державних підприємств
1996 – 2002 рр.	Стрімкий ріст транснаціональних корпорацій. Відбувається ввезення інформаційно-комунікаційних технологій з Європи, Японії, США. Створення вільних економічних зон. З'являються виробничі підприємства мікроелектроніки і збірки комп'ютерів; Відбувається масова комп'ютеризація підприємств, державних організацій, навчальних закладів;
2002 р.-до сьогодні	Розробка і часткова реалізація Державних програм та Національних проектів (Комп'ютерна Україна - освіта та охорона здоров'я). Реструктуризація і реорганізація великих підприємств в галузі інформаційно-комунікаційних технологій. Модернізація мережевої інфраструктури великих міст. Розширення мережі Інтернет. Виникнення електронної торгівлі.

Розроблено автором на основі[2]

Таблиця 3

Періодична таблиця становлення мережевої економіки в світі

Період	Події (явища, процеси)
1960 – 1980 р.р.	Розвиток прикладної кібернетики: Виробництво потужних (великогабаритних) промислових комп'ютерів на основі електронних ламп і магнітних носіїв. Використання комп'ютерів у науково-дослідних та військових цілях. Активна участь державних та приватних секторів економіки в фінансуванні галузей інформаційно-комунікаційних технологій. Розвиток напівпровідникової індустрії. Створення мікропроцесорів на основі напівпровідників (кремнієвого кристалу та силікону). Серійне виробництво персональних комп'ютерів на основі мікропроцесорів. Широке використання персональних комп'ютерів в освітніх закладах та на виробничих підприємствах. Запуск геостационарних супутників зв'язку та розвиток комунікаційних засобів (радіозв'язок, телебачення). Створення мережевих технологій. З'являються концептуальні основи Інтернет.
1981 – 1990 рр.	Розробка зручного у використанні персонального комп'ютера та програмного забезпечення; Масове виробництво персональних комп'ютерів та інших інформаційно-комунікаційних технологій (факс, радіотелефони, кабельне та супутникове телебачення); Масштабне використання персональних комп'ютерів на підприємствах, в організаціях та навчальних закладах; Створення локальних комп'ютерних мереж; Створення оптичних ліній передачі даних на національних масштабах; З'явився Інтернет;

1990 – 2000 р.р.	Удосконалення інформаційно-комунікаційних технологій (мобільний зв'язок, безпроводні технології). Відчутне зниження витрат на обробку, зберігання та передачу інформації в результаті інновацій. Глобальне поширення мережі Інтернет. Виникнення мережових ринків, електронний бізнес та електронні гроші. Поява віртуальних підприємств, нові форми господарювання на базі інформаційно-комунікаційних технологій. Експоненціальний ріст інформаційного обміну між економічними суб'єктами. Поява дистанційних колективних та трудових відносин. Масове вторгнення мережової економіки в процесах виробництва, розподілу, обміну та вжитку. Ріст продуктивності всіх факторів виробництва в результаті участі в мережовій економіці.
2000 р. – до сьогодні	Глобалізація та інтеграція економіки.

Розроблено автором на основі [2].

Розглядаючи особливості мережової економіки, дуже гарно їх формулює у своїй праці Кевін Келлі [11]:

- цінність участі в мережовій економіці зростає відповідно числу учасників спільної господарської діяльності, і це зростання включає в мережову економіку все нових і нових учасників;
- цінність продуктів праці витікає з їх множинності, що протирічить двом фундаментальним аксіомам — цінність продукту пов'язана з рідкістю, а достаток речей знижує їх цінність;
- нові учасники збільшують об'єм мережі, що спричиняє зростання кількості нових учасників;
- у мережовій економіці збільшення віддачі від результатів виконуваної роботи забезпечується всією мережею і розподіляється у ній між всіма учасниками процесу, тоді як в умовах індустріальної економіки зростання віддачі є результатом значних зусиль окремих компаній тощо

На рисунку 1, ми наводимо складові мережової економіки.

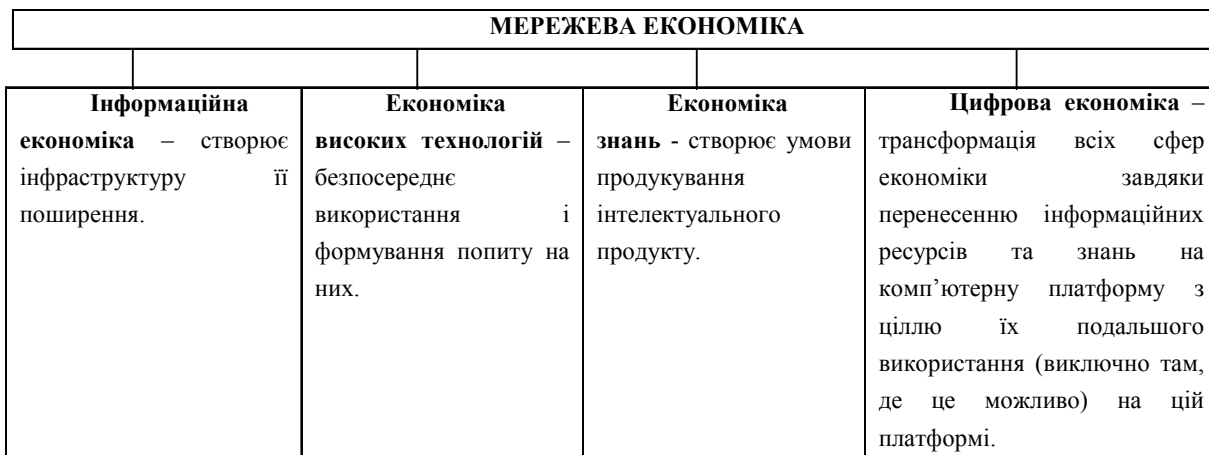

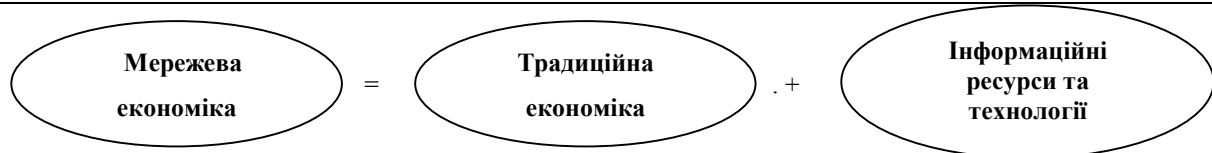
Рис. 1. Складові мережової економіки

Розмірковуючи над «мережовою економікою», ми розуміємо це, як синтез складових (інформаційна економіка, економіка знань, економіка високих технологій та цифрова економіка), що тісно взаємопов'язані та доповнюють одна одну. Також це поняття найчіткіше відображає сьогоденні тенденції соціально-економічного розвитку, адже інформаційно-комунікаційні технології охопили всі сфери людської діяльності.

Отже, виникнення мережової економіки можна пов'язати з початком використання різних інформаційних мереж та класифікувати їх за рівнем інтеграції. На думку, Бугорського В.Н. [5], їх можна поділити таким чином:

- корпоративні, внутрішньо фірмові мережі (інтранет – присутні конкретні обмеження для доступу в інформаційний простір і відповідають інтересам корпоративних користувачів);
- мережі ділового партнерства (екстранет - присутні конкретні обмеження для доступу в інформаційний простір і відповідають інтересам учасників партнерських об'єднань);
- глобальні мережі (наприклад, Інтернет – обмежень практично немає).

Також, у праці Бугорського В.Н. [5], можна віднайти визначену «формулу» для «мережової економіки»:

Стрелец І.А. [15] та Бугорський Н.В. [5] трактують взаємозв'язок мережевої економіки між виробництвом і розподілом мережових благ створенням, продукуванням та поширенням ринків мережових благ. З огляду на це, продукцією мережевої економіки є товари та послуги. На рисунку 2, ми пропонуємо класифікацію товарів та послуг мережевої економіки.

Рис. 2 . Класифікація продукції мережевої економіки
Джерело [5]

Наведемо деякі процеси, внаслідок яких відбулося формування мережевої економіки та її розширення:

- створення глобального інформаційного простору;
- технічні умови для створення та розширення масштабів мережевого та інформаційно-комунікаційного середовища;
- розвиток internet-технологій;
- різні види соціально-економічної діяльності перенесені в електронне середовище Internet;
- підвищення значимості високотехнологічних транснаціональних компаній;
- зміна традиційних організацій на мережеві структури.

Звичайно, що аналізуючи формування мережевої економіки потрібно зважувати усі переваги та суперечності. Цей перелік ми зазначаємо у таблиці 4.

Таблиця 4

Переваги та суперечності формування мережевої економіки

Формування мережевої економіки	
Переваги:	Суперечності:
<ul style="list-style-type: none"> - адаптивність компаній до умов, що змінюються, швидка реакція на зміну кон'юктури; - концентрація діяльності компанії на пріоритетних галузях спеціалізації, на унікальних процесах, скорочення витрат, їх раціональна структура і підвищення доходів; - низький рівень зайнятості, виключення дублювання використання кваліфікованої робочої сили 	<ul style="list-style-type: none"> - відсутня орієнтація на багатопланову кваліфікацію загального профілю, що призводить до посилення залежності господарюючих суб'єктів; - мережева концепція порушує організаційні принципи сегментування, що властиві замкнутим організаційним одиницям, таким, як венчурні підприємства; - виникає надмірна залежність від кадрового складу, зростають ризики з плінністю кадрів; - практично відсутні матеріальна та соціальна підтримки учасників мережі внаслідок класичних довгострокових договірних форм і звичайних трудових відносин; - існує небезпека надмірного ускладнення, що впливає, зокрема, з різномірності учасників компанії, неясності у відношенні членства в ній, відкритості мереж, динаміки самоорганізації, невизначеності в плануванні для членів мережі.

Отже, як ми бачимо, перераховані переваги формування мережевої економіки пов'язані із суперечностями. Перевага віддається спеціалізації і концентрації на ключових компетенціях, що суперечить сучасній орієнтації на багатопланову кваліфікацію учасників мережі, практично відсутній матеріальна та соціальна підтримка працюючих у мережі внаслідок відмови від класичних договірних форм трудових відносин, що веде до згортання підприємницької мотивації.

Поява радіо, телеграфу, телефону та інших засобів обміну інформацією в першій половині ХХ століття, створили умови для формування великих корпорацій і транснаціональної індустріальної економіки. Такі відносини у інформаційно-комунікаційній мережі стали важливим етапом у розвитку мережевої економіки. Чергове розширення мереж, їх масштабів та інтенсивності інформаційної взаємодії можна спостерігати у другій половині ХХ століття. Ми це пов'язуємо з новим витком науково-технічного прогресу, розвитком та процесом вдосконалення інформаційно-комунікаційних технологій. Саме, в цей період, зароджується ідея нової форми господарювання – електронно-мережева економіка. Цей вид економіки оснований на широкомасштабному використанні інформаційно-комунікаційних технологій та глобальних інформаційних мереж.

В інформаційних та комунікаційних мережах, які є каталізатором процесу формування та розвитку мережевої економіки, головну роль відіграє глобальна мережа Інтернет.

Стан мережевої економіки сьогодні це результат складної динаміки та збільшення людських та технологічних взаємовідносин з однієї сторони, та поступовий розвиток форм соціально-економічної діяльності з іншої сторони. Також, мережева економіка є поступово-розвиваючим перетворенням форми господарювання. Таким чином, впроваджуються інформаційно-комунікаційні технології в господарську діяльність економічних суб'єктів.

Отже, припускаємо, що мережева економіка являється внутрішнім механізмом соціально-економічної системи. Тому, потрібно її розглядати, як систему. А, система – це сукупність взаємопов'язаних та взаємодіючих компонентів, що виконують конкретні функції для досягнення спільної та єдиної цілі. Так, як нам відомо, що головною метою економічної системи є досягнення стабільного росту економіки в довгостроковій перспективі та добробут населення.

Аналізуючи наукову літературу, ми можемо навести основні параметри мережевої економіки, як системи та охарактеризувати їх (табл. 5).

Таблиця 5

Характеристика параметрів мережевої економіки

Параметри мережевої економіки	Короткий зміст
Елементи системи	Електронний бізнес, інститут електронних грошей (банки), виробники та споживачі товарів (учасники мережевої економіки), мережевий ринок. Всі ці елементи системи пов'язані між собою провайдерами, які представляють доступ до глобальних мереж і сфери Інтернет.
Критерії функціонування	Економія витрат часу. Оперативність інформаційної взаємодії.
Ціль	Ціллю мережевої економіки є позитивний розвиток загальної економічної системи.
Завдання	Зростання швидкості та якості інформаційної взаємодії в економічній діяльності господарюючих суб'єктів з метою забезпечення економічного зростання.
Форма	Форма не залежить від моделі економічної системи, в якій вона функціонує. Вона є постійно плаваючою та залежною від стану розвитку її змістового наповнення.
Змістове наповнення	Зміст мережевої економіки не залежить від моделі економічної системи, в якій вона функціонує. Змістом є сукупність складових (при певному рівні розвитку), що визначають мережеву економіку як систему.
Зворотній зв'язок	Сигнали попиту та пропозиції.
Зовнішнє збудоване середовище	Макроекономічна система національна чи наднаціонального рівня, в якій функціонує мережева економіка.

Розроблено автором згідно [1]

Висновки

Отже, підводячи підсумки, ми можемо здійснити теоретичне узагальнення концептуальних підходів і сучасних уявлень щодо формування мережевої економіки та її розвитку. Ми сформулювали такі загальні висновки теоретичного та науково-практичного характеру:

- що теорія мережевої економіки виникла в умовах нового етапу постіндустріальної економіки, як результат використання цивілізаційного світоглядного підходу до аналізу складних соціально-економічних процесів, напрацювань науковців щодо виявлення змісту і форм прояву теорії інформаційного

суспільства, теорії глобалізації, інституціональної економічної теорії та низки критичних теорій. Ці та інші теорії відображають структуроутворюючу роль інформації і знань у суспільному розвитку, переході до нового технологічного і господарського устрою, глобалізації економіки;

- що термін “мережева економіка” застосовується при характеристиці організаційної складової виробничого процесу в умовах формування як інформаційної економіки, так і економіки, що базується на знаннях;

- що формування мережевої економіки має певні переваги, однак розвиток мережевої економіки супроводжується суперечностями. Розв’язання цих суперечностей вимагає побудови особливого механізму управління.

Література

1. Авдошин С. М. Синергетическая организация в экономике XXI века / С. М. Авдошин, В. Б. Тарасов // Известия АИН им. А. М. Прохорова. Бизнес-информатика, 2006. – Т. 17. – С. 157–164
2. Баринов В.А. Развитие сетевых формирований в инновационной экономике / В.А.Баринов. Д.А. Жмуров // Менеджмент в России и за рубежом. - 2007. - № 1. – С. 3–8.
3. Блізняк А. Історія створення і сучасна діяльність міжнародного кооперативного альянсу / А. Блізняк// Підприємство, господарство і право . – 2010. – №7. – С. 30-33.
4. Болдыр Г.М. Моделі поведінки торгово-промислової палати як інформаційного агента в системі взаємодії бізнесу та влади/ Г.М. Болдыр // Вісник економічної науки України. – 2009. – №1. – С. 39-43.
- 4.1. Бугорський В.Н. Сетевая экономика: учеб. пособие/ В.Н. Бугорський.– М. : Финансы и статистика, 2007. –56с.
5. Википедия. Электронная_ экономика.[.Электронный ресурс]. – Режим доступа: : <http://ru.wikipedia.org/wiki/>
6. Галайда В.А. Глобализация и регулирование сетевой экономики в современных макроэкономических системах :дис. ... д-ра. экон. наук/ В.А. Галайда. – М. : ГУУ, 2005.– 290 с.
7. Глушаниця Р.В. Кластерний принцип формування міжнародних стратегічних альянсів/ Р.В. Глушаниця// Формування ринкових відносин в Україні. – 2010. – №3.. – С. 38-43.
8. Дятлов С.А. Принципы информационной экономики/ С.А. Дятлов// Информационное общество. – 2000. – №2.– С. 77–85.
9. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура.[Электронный ресурс].– Режим доступа: http://polbu.ru/kastels_informepoch/ch00_all.html.
10. Кевин Келли. Двенадцать принципов преуспевания в бурно меняющемся мире.[Электронный ресурс] / Келли Кевин // Знание-Сила. –1998. – №4. – Режим доступа: <http://www.ipz.ru/ipz/info/5.html>.
11. Матюшок В.М.Сетевая экономика и глобализация экономической деятельности / В.М. Матюшок// Информационное общество. – 1999. – Вып. 6. – С. 46-47.
12. Паринов С.И. К теории сетевой экономики/ С.И. Паринов. – Новосибирск: ИЭОПП СОРАН, 2002. – 168 с.
13. Рябцун В.В. Управление развитием региональной сетевой экономики: автор. дис. ... д-ра экон. наук/ В.В. Рябцун.[Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.lib.udsu.ru/a_ref/07_16_005.pdf
14. Стрелец И.А. Сетевая экономика: учебник/ И.А. Стрелец. – М. : Эксмо, 2006. – 166с.
15. Хеннінг К. Нова економіка: форми вияву, причини і наслідки: монографія / Клодт Хеннінг [та ін.]. – К. : Таксон, 2006. – 306 с.
16. Цвылев Р.И. Постиндустриальное развитие. Уроки для России/ Р.И. Цвылев. – М. : Наука, 1996. – 496 с.
17. Щербина В.М. Образи інформаційного суспільства: соціологічний вимір / В.М. Щербина. – К.: ТОВ "Агенство Україна", 2005. – 46 с.
18. Юнусов А.М. Теоретические основы формирования и становления сетевой экономики в России: автореф . дис. ... канд. экон. наук/ А.М. Юнусов [Электронный ресурс].– Режим доступа: www.ifar.ru/library/book366.pdf.

References

1. Avdoshyn S. Synerhetychna orhanizatsiya ekonomiky dvadtsyat□ pershogo stolittya /S. Avdoshyn V. Tarasov//Proceedings AYN im. A.Prokhorov. Business - Informatics, 2006. – Т. 17. – P. 157-164.
2. Barynov V. Rozvytok merezhevykh utvoren□ v innovatsiyniy ekonomitsi /V.Barynov. D. Zhmurov//Management in Russia and abroad. - 2007. - № 1
3. Bliznyak Alstoriya ta potochna diyal□nist□ Mizhnarodnoho kooperatyvnoho al□yansu /A. Bliznyak//Business, Economy and Law. - No7. - 2010. - P. 30-33.
4. Boldyr G. Modeli povedinky Torhovo -promyslovoi palaty v yakosti informatsiyi ahenta systemy vlady i biznesu /G. Boldyr//Journal of Economic Sciences of Ukraine. - 2009. - No1. - P. 39-43.
5. Bugorsky V. Merezheva ekonomika : Navchal□nyu posibnyk. Vyhoda /V.Bugorsky. - Moscow: Finance and Statistics, 2007. 56с.
6. Vikipediya. - Mode of access h: http://ru.wikipedia.org/wiki/Электронная_экономика.
7. Galaida V. Hlobalizatsiya i rehulyuvannya merezhevoi ekonomiky v suchasnykh makroekonomichnykh system : dys. ... Doktor econ . nauk /V.Galaida. - Moscow State University of Management, 2005.
8. Hlushanytsya R. Klaster pryntsyyp formuvannya mizhnarodnykh stratehichnykh al□yansiv /R. Hlushanytsya//Formation of market relations in Ukraine. - No3. - 2010. - P. 38-43.

9. Dyatlov S. Prynysy informatsiyoi ekonomiky /Dyatlov S.//Information Society. - 2000. No2.
 10. Castells M. The Information Age: Economy, Society and Culture. - Access mode: http://polbu.ru/kastels_informepoch/ch00_all.html.
 11. Kevin Kelly. Twelve steps to excel in the rapidly changing world/Kevin Kelly//Knowledge is power. - No.4. - 1998. - Mode of access h: <http://www.ipz.ru/ipz/info/5.html>.
 12. Matyushok V. Merezheva ekonomika i hlobalizatsiya ekonomichnoi diyalnosti /V.Matyushok//Information Society. - 1999. - MY. 6. - S. 46-47.
 13. Parinov S. Teoriya merezhevoi ekonomiky /S.Parinov. - Novosibirsk: IEIE Sora 2002. - 168 .
 14. Ryabtsun V. Upravlinnya rozvytkom rehionalnoi merezhevoi ekonomiky : avtor. DIS ... Doktor econ . nauk /V.Ryabtsun. - Mode of access: www.lib.udsu.ru/a_ref/07_16_005.pdf
 15. Stryelyets I. Merezheva ekonomika : pidruchnyk /Stryelyets I. - M.: Penguin Books, 2006. - 166c.
 16. Henning K. New Economy: forms of manifestation, cause and effect: monograph/Klodt Henning et al. - K. Tucson, 2006. - 306 p.
 17. Scherbyna V. Zobrazhennya informatsiyoiho suspilstva: sotsiolohichna rozmirnist' /V.Scherbyna. - Kyiv, 2005. - 46 p.
 18. Yunusov A. Formuvannya Teoretychni osnovy i stvorennya merezhevoi ekonomiky : Avtoref. Teza ... Kandydat ekon. nauk /A.Yunusov - Access: www.ifap.ru/library/book366.pdf.

Рецензія/Peer review : 30.4.2014 р. Надрукована/Printed : 11.6.2014 р.

Рецензент: завідувач відділу дослідження проблем фінансово-кредитних відносин в регіоні Інституту регіональних досліджень НАН України, д.е.н., проф. Сторонянська І.З.

УДК 338.45.01

О.В. БОКІЙ

Інститут продовольчих ресурсів НААН

ЗОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РИНКУ ХЛІБОБУЛОЧНИХ ВИРОБІВ В УКРАЇНІ

На підставі аналізу промислового ринку хлібобулочних виробів в Україні визначено структуру, ємність та основні тенденції ринку хліба в областях України. Досліджено взаємозв'язок між рівнем доходів населення та цінами на хліб. Виявлено важелі впливу на показники функціонування ринку з урахуванням зональних особливостей.

Ключові слова: ринок, хлібобулочні вироби, ціна, зональні особливості

O.V. BOKIY

National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine's Institute of Food Resources, Kyiv, Ukraine

ZONE MARKET PECULIARITIES OF BREAD IN UKRAINE

Abstract—On the basis of analysis of industrial bread market the main market trends on Ukraine regions were determined. We researched interconnection between income level of population and bread prices. Then were found influence factors indicators of market function in according to zone peculiarities. It was found that zone features of the bread market in Ukraine caused by population income level differentiation and price level (prices) for bread are shown in purchasing power of the population. Available region infrastructure, enterprises development level, consumption products culture and buyers benefit affect market function. We can determine that the manufacturing leaders and population bread purchasing power are Kiev and Dnipropetrovsk region.

Keywords: market, bread, price, zone peculiarities

Вступ

Основою продовольчої безпеки в галузі харчових продуктів є забезпечення населення продукцією належної якості в обсягах, необхідних для раціональної норми споживання. Ситуація на ринку хліба відіграє значну роль у соціальній стабільності суспільства, навіть незначні зміни в цінній політиці та обсягах постачання відбиваються на суспільно–політичній ситуації в країні. Продукція із борошна входить до основного продуктового кошику і в значній мірі впливає на індекс інфляції в країні, тому органи державного управління вживають заходи для стримування зростання цін на продукцію [1], як економічні, так і політичні. Планом заходів з виконання Державної програми активізації розвитку економіки на 2013–2014 роки [2] передбачено реконструкцію та модернізацію хлібопекарських підприємств, зокрема в 6-ти областях східного та західного регіонів України. Для подальшого формування стратегії розвитку галузі, забезпечення сталого ринку важливим завданням є дослідження його зональних особливостей та визначення важелів впливу на показники формування ринку.

Аналіз останніх публікацій і досліджень

Вагомий внесок у розвиток теоретичних та практичних досліджень ринку продукції АПК, харчових продуктів та ринку хліба зробили вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема, О. Васильченко [4], О. Ралко [5],

О. Шпичак [8] та інші. Проте зональні особливості ринку хліба в Україні потребують подальших досліджень.

Мета статті – дослідити особливості ринку хлібобулочних виробів в областях України та визначити попит на продукцію на ринку хлібобулочних виробів.

Викладення основного матеріалу

В сучасних ринкових умовах для забезпечення сталого розвитку ринку хлібобулочних виробів необхідно дослідити його динаміку та зональні особливості, враховувати дію економічних та соціальних важелів впливу на ефективність діяльності. Наразі для функціонування та розвитку ринку хлібобулочних